

LLWYDDO'N
LLEOL 2050

YMGARTREFU YN ARFOR

ARFOR
CREU GWAITH - CEFNOGI'R IAITH

Ariennir gan
Lywodraeth Cymru
Funded by
Welsh Government

BETH YW ARFOR?

Sefydlwyd ARFOR yn wreiddiol yn 2019 fel prosiect i weithio o blaid y Gymraeg yng nghadarnleoedd yr iaith yng ngogledd a gorllewin Cymru. Nod y cynllun yw sicrhau bod ffyniant a buddsoddiad economaidd yn helpu i rymuso cymunedau lle mae canrannau uchel o siaradwyr Cymraeg.

Dechreuwyd ARFOR 1 yn 2019 yn dilyn y cytundeb cyllideb rhwng Llywodraeth Cymru a Phlaid Cymru. Gwelodd cam cyntaf y prosiect fuddsoddiad o £2 filiwn yn cael ei ddarparu i Gynghorau Sir Gâr, Ceredigion, Gwynedd ac Ynys Môn.

Nod y rhaglen oedd dechrau edrych ar ymyraethau economaidd yng nghadarnleoedd y Gymraeg drwy ariannu prosiectau arloesol oedd yn hybu ffyniant yn yr ardaloedd hyn. Darparwyd cymorth ariannol i gefnogi busnesau a sefydliadau, rhoddwyd cefnogaeth mentora i bobl ifanc drwy Llwyddo'n Lleol 2050, rhoddwyd cymorth ariannol i fusnesau allu prynu offer newydd a chefnogwyd grwpiau i sefydlu mentrau cymdeithasol gyda'r nod o warchod eu hadnoddau lleol allweddol.

Derbyniodd 154 o fusnesau gymorth drwy'r rhaglen, crëwyd 238 o swyddi llawn amser ac 89 o swyddi rhan amser gyda 226 o swyddi pellach yn cael eu gwarchod o fewn y rhanbarth o ganlyniad i'r rhaglen yn y cyfnod hyd at fis Mawrth 2021.

Yn dilyn llwyddiant rhan gyntaf y prosiect, ac fel rhan o'r Cytundeb Cydweithio rhwng Llywodraeth Cymru a Phlaid Cymru, cyhoeddwyd ym mis Hydref 2022 y byddai rhaglen ARFOR yn derbyn buddsoddiad pellach o £11 miliwn tan ddiwedd mis Mawrth 2025. Roedd sefydlu ARFOR 2 yn cynrychioli ehangu sylweddol ar y prosiect gwreiddiol, gyda'r nod o barhau â'r gwaith dysgu ac arloesi oedd wrth wraidd y cymal cyntaf.

Yn greiddiol i'r gwaith mae 4 amcan strategol:

- 1. Creu cyfleoedd** i bobl a theuluoedd ifanc o dan 35 mlwydd oed i aros neu ddychwelyd i'w cymunedau cynhenid, gan eu cefnogi i lwyddo yn eu hardaloedd lleol drwy ddilyn mentrau newydd a datblygu gyrfaoedd iddynt gael sicrhau bywoliaeth sy'n cyd-fynd â'u huchelgeisiau.
- 2. Creu cymunedau mentrus** o fewn rhanbarth ARFOR drwy gefnogi mentrau busnes a chymunedol sy'n ceisio cadw a chynyddu cyfoeth lleol gan eu hysgogi i fanteisio ar adnoddau, hunaniaeth a nodweddion unigryw eu hardaloedd lleol er mwyn gwneud hyn.
- 3. Cynyddu'r budd a geir o weithgarwch** y prosiect drwy sicrhau cydweithio cyson a pharhaus. Yn greiddiol i hyn mae'r egwyddorion o ddysgu drwy wneud ac o rannu arferion da o fewn cymunedau gan ehangu ac ymledu'r arferion hyn i ardaloedd eraill tra hefyd yn sicrhau bod unrhyw ymyraethau'n cael eu teilwra ar gyfer amgylchiadau lleol.
- 4. Cryfhau hunaniaeth cymunedau** sydd â dwysedd uchel o siaradwyr Cymraeg o ran canran drwy gefnogi, hybu a hyrwyddo defnydd a gwelededd y Gymraeg yn yr ardaloedd hyn. Elfen hanfodol o hyn yw pwysleisio balchder bro, naws am le a theyrngarwch lleol mewn cymunedau unigol tra hefyd yn helpu i ddangos y nodweddion, yr amodau a'r ffactorau sy'n gyffredin i'r rhanbarth cyfan.

Mae rhaglen ARFOR wedi ei rhannu'n 5 ffrwd gwaith sy'n cael eu cyflenwi gan ddarparwyr unigol drwy gytundeb.

Mae pob ffrwd yn canolbwyntio ar elfen wahanol o wireddu amcanion strategol ARFOR ac yn cynrychioli rhaglenni gwaith ag iddynt ffocws unigol ar ymyraethau penodol i gyflawni hyn:

- 1 LLWYDDO'N LLEOL:** Gweithio i godi ymwybyddiaeth o'r cyfleoedd sy'n bodoli yn ardal ARFOR a helpu i ddatblygu sgiliau pobl ifanc yno.
- 2 CYMUNEDAU MENTRUS:** Cronfa i'r Cynghorau Sir allu buddsoddi'n uniongyrchol i sicrhau twf economaidd a bod cyfalaf yn aros a chylchredeg o fewn yr ardal leol.
- 3 CRONFA HER:** Rhaglen grantiau sy'n caniatáu i sefydliadau, busnesau a grwpiau o unigolion ddod ynghyd i ddatrys rhai o'r heriau maen nhw'n eu hwynebu'n lleol.
- 4 BWRLWM:** Ffrwd hyrwyddo gweithgarwch ARFOR. Gweithio i hysbysu'r cyhoedd am yr hyn sy'n cael ei gyflawni fel rhan o'r rhaglen ac archwilio rhai o'i syniadau craidd.
- 5 MONITRO, GWERTHUSO A DYSGU:** Darparu adolygiadau o'r rhaglen yn ei chyfanrwydd ar ffurf adroddiadau, gweithio i ddatblygu seiliau academaidd a pholisi cyhoeddus y cynllun.

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith Llwyddo'n Lleol. Am fwy o wybodaeth ynghylch rhaglen ARFOR a'r gwaith sydd wedi ei gyflawni hyd yma yn rhan o'r prosiect, gallwch ddysgu mwy drwy ddilyn y dolenni isod:

GWYBODAETH GYFFREDINOL

TAI

Yr ystyriaeth bennaf wrth feddwl am symud i rywle newydd yw dod o hyd i rywle i fyw. Yma cewch wybodaeth am y cymorth sy'n berthnasol ar draws Cymru gyfan i'ch helpu chi gael tŷ.

Cymorth i brynu tŷ

Mae'r **dudalen tai ar wefan Llywodraeth Cymru** yn ffynhonnell ddefnyddiol iawn ar gyfer gwybodaeth am dai a chartrefi yng Nghymru. Yno gallwch ganfod y cymorth sydd ar gael i brynu a rhentu tai, a gwirio os ydych yn bodloni'r meini prawf ar gyfer y rhaglenni hyn. Wrth i chi ystyried eich cynlluniau i symud i ARFOR, mae'n werth edrych ar y gwahanol gyfleoedd sydd ar gael a'r cymorth yr ydych yn gymwys i'w dderbyn i chi gael deall pa opsiynau sydd ar gael i chi.

Mae rhaglenni **Cymorth i brynu cartref** Llywodraeth Cymru yn cynnig sawl rhaglen er mwyn cynorthwyo unigolion a theuluoedd i brynu cartref. Drwy'r rhaglenni hyn mae'r llywodraeth yn darparu cymorth ariannol i helpu pobl yng Nghymru i berchnogi eu cartref eu hunan, gyda'r cynlluniau wedi'u teilwra'n benodol i ddarparu cymorth i bobl mewn gwahanol amgylchiadau. Mae'r rhaglenni hyn yn cynnwys:

- Cynllun sy'n rhoi'r cyfle i brynu cyfran o gartref a thalu rhent ar y gyfran sy'n weddill.
- Cynllun sy'n darparu benthyciadau ecwiti a rennir ar gyfer cartrefi hyd at £300,000. Mae'r cynllun hwn ar gyfer pobl sy'n prynu cartref am y tro cyntaf ac yn symud tŷ ond mae rhaid iddynt gael blaendal sy'n 5% o werth yr eiddo.
- Cynllun sy'n darparu benthyciadau ecwiti o rhwng 30% a 50% ar gyfer y rheiny sy'n bodloni meini prawf penodol i brynu eiddo.

Mae modd ateb holiadur i weld pa un o'r cynlluniau perchnogi cartref uchod sy'n addas i chi **drwy ddilyn y ddolen hon**.

Ceir mwy o fanylion am sut mae'r rhain yn gweithredu mewn siroedd gwahanol ynghyd a chynlluniau sydd yn bodoli mewn gwahanol siroedd ynghyd â chynlluniau sy'n bodoli mewn siroedd penodol yn yr adrannau unigol.

Rhentu a thai cymdeithasol

I wneud cais am fathau eraill o lety, gan gynnwys cartrefi a ddarperi gan asiantaethau tai cymdeithasol a thai cyngor, **dilynwch y ddolen hon i wefan Llywodraeth Cymru**.

Gwnewch eich ymchwil!

Mae dod o hyd i dŷ i'w brynu neu rentu yn gallu bod yn broses heriol, yn enwedig os ydych yn byw ymhell i ffwrdd. Gwnewch yn siŵr eich bod yn gwneud eich ymchwil wrth i chi chwilota, gan ddefnyddio'r cyngor sydd ar gael ar y we o ffynonellau dibynadwy. Mae gwefannau fel Money Saving Expert yn gallu bod yn adnodd gwerthfawr iawn – **fel y canllaw hwn am y 50 peth i edrych allan amdano wrth brynu tŷ**.

SWYDDI A CHYFLEOEDD GWAITH

Rhan hanfodol o symud yw dod o hyd i waith, mae'r rhan hon yn edrych ar y gwasanaethau sydd ar gael i chi i'ch helpu chi ffeindio'r swydd iawn.

Mae amrywiaeth o wefannau swyddi sy'n darparu gwybodaeth ynghylch swyddi gwag yng Nghymru. Ynghyd a'r gwefannau sy'n hysbysebu swyddi ledled y DU, mae safleoedd sy'n arbenigo wrth hysbysebu swyddi sydd wedi eu lleoli yng Nghymru ac sy'n aml â'r Gymraeg yn rhan hanfodol neu ddymunol ohonynt. Ymhlith y gwefannau hyn mae:

Mae'r gwefannau hyn yn ddefnyddiol iawn os ydych yn awyddus i weithio drwy gyfrwng y Gymraeg yn y sector cyhoeddus neu'r trydydd sector, ond mae cyfleoedd yn y sector preifat yn cael eu rhestru'n aml hefyd. Cofiwch fod nifer o swyddi bellach yn caniatáu gweithio o bell, neu swyddi hybrid sy'n rhannu amser

rhwng y swyddfa a'r cartref, ac felly nid oes o reidrwydd angen i chi gyfyngu eich chwilota i swyddi wedi'u lleoli yn ardaloedd ARFOR yn unig. Mae'r gwefannau hyn yn cael eu diweddarau'n aml, ac mae'n werth cadw golwg cyson arnynt i weld os oes yna swydd sy'n apelio ac yn cyd-fynd â'ch cryfderau yno. Mae nifer o'r gwefannau hyn yn cylchredeg cylchlythyr sydd â gwybodaeth am y swyddi diweddaraf sydd wedi eu rhestru – gall hyn fod yn ffordd dda o gadw golwg ar unrhyw swyddi sydd ar gael.

Am restr ehangach o wefannau swyddi, **dilynwch y ddolen hon i wefan Gyrfu Cymru.**

Prentisiaethau

Gallwch ganfod trosolwg manwl o faes prentisiaethau **drwy ddilyn y ddolen hon i wefan Llywodraeth Cymru**. I ddysgu mwy am brentisiaethau, y gwahanol fathau sydd ar gael ac ym mhle, **dilynwch y ddolen hon i wefan Gyrfu Cymru**.

Gallwch hefyd ganfod prentisiaeth wag yn eich ardal **drwy ddefnyddio teclyn chwilio Llywodraeth Cymru**.

Ar wefan Gyrfu Cymru, sy'n cael ei rhedeg gan Lywodraeth Cymru, mae canllawiau ar sut i greu CV ac ysgrifennu ceisiadau swydd. Mae adran ar gyfer swyddi i raddedigion a chynghor ar sut i ganfod swyddi sydd heb eu hysbysebu. Mae'r rhain yn adnoddau hynod o ddefnyddiol, felly peidiwch â bod ofn pori drwyddynt!

Os oes gennych ymholiad penodol ynghylch eich gyrfu neu brentisiaeth, gallwch gysylltu â Gyrfu Cymru yn uniongyrchol drwy ffonio 0800 0284844 neu drwy e-bostio post@gyrfucymru.llyw.cymru.

Mae Cynllun Profi, sy'n cael ei redeg gan Llwyddo'n Lleol, yn helpu i ddatblygu a gwella sgiliau byd gwaith a chyflogadwyedd pobl ifanc yn ardaloedd ARFOR. Unwaith i chi gofrestru fel defnyddiwr ar y wefan, mae modd derbyn:

- **Cyngor ar gyfweiliadau**
- **Help i adnabod sgiliau byd gwaith**
- **Cyfarwyddyd wrth ddarganfod cyfleoedd byd gwaith**
- **Cymorth wrth greu CV a cheisio am swyddi**

Cymorth Busnes

Mae sawl corff sy'n gallu darparu cymorth wrth ddatblygu, sefydlu a thyfu eich busnes yng Nghymru. Os ydych yn rhedeg eich busnes eich hun neu'n ystyried gwneud, gall y dolenni isod fod o gymorth:

ADDYSG A GOFAL PLANT

Ysgolion

Mae modd canfod ysgolion lleol i'r ardal yr ydych yn bwriadu symud iddi drwy ddilyn **y ddolen hon i wefan 'Fy Ysgol Leol' Llywodraeth Cymru**. Gallwch hefyd ddefnyddio'r wefan i ganfod manylion cyswllt ysgolion unigol ynghyd ag adroddiadau Estyn.

Colegau a Phrifysgolion yn ARFOR

Am restr o golegau yng Nghymru dilynwch y ddolen hon **i wefan Gyrfa Cymru**.

I ganfod gwybodaeth am brifysgolion yn rhanbarth ARFOR a'r cyrsiau maent yn eu cynnig dilynwch y dolenni isod:

-
-
-

Gofal plant

Mae nifer o raglenni ar gael i deuluoedd sydd â phlant ifanc yng Nghymru sy'n rhoi cymorth gyda chostau byw a chostau gofal plant. Gall y ddarpariaeth hon amrywio o ardal i ardal ac mae modd defnyddio'r **Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Lleol** i ganfod gwybodaeth am ofal plant yn eich ardal chi. Ceir mwy o wybodaeth am y sefyllfa ym mhob cyngor sir yn yr adrannau unigol. Dyma drosolwg o'r hyn sydd ar gael ar draws Cymru:

- **Cynnig Gofal Plant Cymru**: Mae Cynnig Gofal Plant Cymru yn darparu hyd at 30 awr o ofal plant am ddim yr wythnos i blant 3 a 4 mlwydd oed yng Nghymru. I ddysgu mwy ac i weld os ydych yn gymwys i wneud cais, **dilynwch y ddolen hon i wefan Llywodraeth Cymru**.

- **Credyd Cynhwysol**: Os ydych yn derbyn Credyd Cynhwysol gallwch hawlio hyd at 85% o gostau gofal plant yn ôl. Gall rhieni sy'n gweithio hefyd dderbyn cymorth tuag at gostau byw. I ddysgu mwy **dilynwch y ddolen hon**.
- **Gofal plant di-dreth**: Gall hyn helpu gyda chostau gofal plant. Darganfyddwch a ydych yn **gymwys i dderbyn cymorth yma**.
- **Cefnogaeth i fyfyrwyr**: Mae modd i fyfyrwyr israddedig dderbyn grant gofal plant. Gallwch fynd i wefan Cyllid Myfyrwyr Cymru i ddysgu mwy **ac i wirio os ydych chi'n gymwys**.
- **Credydau Gofal Plant ar gyfer Oedolion Penodedig**: Gall pobl sydd dros 16 hyd at oedran pensiwn y wladwriaeth wneud cais am Gredydau Yswiriant Gwladol os ydynt yn gofalu am blentyn o dan 12 oed. Gallwch ddysgu mwy **drwy ddilyn y ddolen hon**.
- **Rhaglen Dechrau'n Deg**: Mae rhaglen Dechrau'n Deg yn rhaglen sy'n helpu teuluoedd sydd â phlant o dan 4 mlwydd oed mewn ardaloedd difreintiedig yng Nghymru drwy ddarparu amryw o wasanaethau gofal ac iechyd. Mae eich cymhwysedd yn ddibynnol ar eich cod post. I ddysgu mwy am y rhaglen **dilynwch y ddolen hon**. Gallwch ddysgu mwy am sut mae rhaglen Dechrau'n Deg yn cael ei gweithredu ym mhob un o gynghorau sir ARFOR yn yr adrannau isod.

IECHYD A GOFAL

Mae modd cael trosolwg o'r gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol sydd ar gael yng Nghymru drwy **ymweld â gwefan Llywodraeth Cymru**. Mae tudalen '**Gwasanaethau yn agos atoch chi**' GIG Cymru yn adnodd hynod ddefnyddiol er mwyn canfod y gwasanaethau sydd ar gael yn eich ardal. Gallwch ei defnyddio i ganfod gwybodaeth am:

-
-
-
-

Ynghyd â'r ystod eang o wasanaethau eraill y mae'r GIG yn ei gynnig yng Nghymru.

Cofrestru gyda meddyg teulu

I gofrestru gyda meddyg teulu yng Nghymru mae angen llenwi a dychwelyd ffurflen GMS 1. Mae'r rhain ar gael yn uniongyrchol ar bapur o'r feddygfa yr ydych yn bwriadu ymuno â hi neu drwy ei gwefan. Gallwch ganfod mwy o wybodaeth am y broses **drwy ddilyn y ddolen hon i wefan GIG Cymru**.

Cofrestru gyda deintydd y GIG

Mae modd cofrestru gyda deintydd y GIG yng Nghymru drwy'r Porth Mynediad Deintyddol. Gallwch ddysgu mwy am hyn **drwy ddilyn y ddolen hon i wefan GIG Cymru**.

Anabledd Cymru

Anabledd Cymru yw cymdeithas genedlaethol Sefydliadau Pobl Anabl yng Nghymru, sy'n ymdrechu i sicrhau hawliau, cydraddoldeb ac annibyniaeth pobl anabl. Gallwch ddysgu mwy am y **cymorth sydd ar gael i bobl anabl drwy ddilyn y ddolen hon i'r wefan**.

Dewis Cymru

Mae Dewis Cymru yn gofrestr o'r gwasanaethau lleol a chenedlaethol sydd ar gael yng Nghymru. Os ydych yn chwilio am unrhyw wasanaeth penodol, mae hwn yn lle gwych i ddechrau ac yn adnodd pwerus iawn. Gallwch ddysgu mwy a dechrau edrych am yr hyn sydd ei angen arnoch **drwy ddilyn y ddolen hon**.

Cyngor ar Bopeth

Drwy **ddilyn y ddolen hon i wefan Cyngor ar Bopeth** (*Citizen's Advice*) gallwch ganfod gwybodaeth a chyngor ynghylch iechyd, budd-daliadau, gwaith, dyled ac arian a nifer o feysydd eraill hefyd.

Mwy nag iechyd a gofal

Mae'r gwefannau isod yn darparu gwybodaeth, cyngor a chymorth am iechyd a gofal ac ynghylch ystod o bynciau eraill.

DIGWYDDIADAU CYMDEITHASOL A'R IAITH GYMRAEG

Dysgu Cymraeg

Os ydych chi neu rywun ar eich aelwyd eisiau dysgu neu wella eich sgiliau Cymraeg, mae nifer o wasanaethau a chyrsgau ar gael i helpu.

Cyrsgau **Dysgu Cymraeg** yw'r cyrsgau safonol cenedlaethol ar gyfer dysgu'r iaith. Mae cyrsgau ar gael i bob gallu, ac fe allwch ganfod cyrsgau lleol **drwy ddilyn y ddolen hon**. Gallwch ganfod **adnoddau am ddim ar gyfer holl cyrsgau Dysgu Cymraeg yma**.

Ynghyd â chyrsgau ffurfiol sy'n darparu cymwysterau fel rhai Dysgu Cymraeg mae apiau a chyrsgau gan ddarparwyr eraill fel **Say Something in Welsh** neu **Gwrs Cymraeg Duolingo**.

Mae gwefan Lingo 360, sy'n cael ei rhedeg gan Golwg yn darparu erthyglau addas i ddysgwyr **er mwyn eich helpu gyda'ch darllen**.

Diwylliant a digwyddiadau

Mae cyfoeth o ddigwyddiadau, gwyliau, gigiau, cyngherddau, perfformiadau, sioeau wedi eu rhestru yma, er ceir mwy o wybodaeth am ganolfannau diwylliannol lleol yn yr adrannau unigol. Yr hyn sy'n bwysig yw chwilio a chadw golwg ar yr hyn sy'n digwydd yn lleol i'ch ardal chi – gan ganolbwyntio ar eich diddordebau. Mae papurau bro, grwpiau Facebook a chadw golwg ar y cyfryngau cymdeithasol yn ffyrdd gwych o ddeall yr hyn sy'n digwydd yn eich milltir sgwâr.

Sut i wybod beth sy'n digwydd? Ambell wefan i helpu:

Mentrau Iaith

Mae'r **Mentrau Iaith** ledled Cymru yn hynod weithgar wrth drefnu digwyddiadau a gweithgareddau Cymraeg eu hiaith o bob math i bob oedran. O gyrsiau nos i gigiau, mae'n debygol y bydd rhywbeth at ddant pawb. Os ydych chi eisiau cwrdd â phobl a chael hwyl, mae hwn yn lle da i ddechrau. Mae modd canfod calendr o holl ddiwyddiadau'r Mentrau Iaith ar hyd a lled Cymru **drwy ddilyn y ddolen hon**.

Awni?

Lansiwyd Awni yn Ionawr 2025 fel platfform er mwyn arddangos yr holl gigiau Cymraeg sy'n cael eu cynnal ar hyd a lled Cymru. Gallwch ddefnyddio'r map i bori a darganfod beth sy'n digwydd yn eich ardal chi mewn modd hwylus a hygyrch. Canfyddwch y map a dysgwch fwy ar **wefan Awni** neu dilynwch eu **cyfrif Instagram** am y newyddion diweddaraf.

Bro360

Mae **gwefan Bro360** yn rhwydwaith o wefannau bro sy'n cael ei rhedeg gan gwmni Golwg. Gan ganolbwyntio ar y gogledd a'r gorllewin, hwn yw'r lle delfrydol i ddysgu mwy am eich ardal os ydych yn symud yn ôl i ARFOR.

AM

Lansiwyd AM yn 2020 gan gwmni Pyst yn dilyn nawdd gan Lywodraeth Cymru. Mae AM yn blatfform aml gyfrwng sy'n arddangos cynnwys Cymraeg o bob math. Mae'n agored hefyd, sy'n golygu bod modd i unrhyw un sy'n creu'n ddiwylliannol neu'n greadigol i gael sianel. Dysgwch fwy **drwy ymweld â'r wefan**.

YNYS MÔN

Os ydych yn dychwelyd i Ynys Môn neu'n symud yno am y tro cyntaf, mae'n werth ymgylfarwyddo â gwefan [Cyngor Sir Ynys Môn](#) er mwyn dod i ddeall yr holl wasanaethau a chymorth mae'r Cyngor yn eu darparu.

TAI

Dros y degawdau diwethaf mae rhai ardaloedd o Ynys Môn wedi gweld cynnydd yn y niferoedd o ail gartrefi a chynnydd sylweddol mewn prisiau tai mewn rhai manau. Mae hyn wedi arwain at brinder tai mewn rhai ardaloedd a chymunedau gyda phobl lleol yn ei chael hi'n anodd ffeindio cartref sy'n ateb eu gofynion.

Yn ôl **Mynegai Prisiau Tai Principality**, y prisiau tai cyfartalog yn ôl mathau o eiddo ar Ynys Môn yw:

£356,030

am dŷ ar
wahân

£252,222

am dŷ
pâr

£164,143

am dŷ
teras

£234,225

am fflat

Ail gartrefi a chartrefi gwag hir dymor

Ym mis Ebrill 2023, **cynyddodd Llywodraeth Cymru'r premiwm uchaf posib** y gall awdurdodau lleol ei godi ar ail gartrefi i 300%. Mae hyn yn golygu bod gan gynghorau sir y grym i godi tair gwaith yr hyn y mae perchnogion ail gartrefi yn talu mewn treth cyngor na phe baent yn byw yno'n barhaol. Cyn y cam hwn yr uchafswm posib roedd awdurdodau lleol yn gallu ei godi oedd premiwm o 100%.

Ar hyn o bryd mae Cyngor Ynys Môn yn codi premiwm o 100% ar dreth cyngor tai gwag hir dymor. Ers y 1af o Ebrill 2024 mae'r Cyngor yn codi premiwm o 100% ar dreth cyngor ail gartrefi.

Mae'r polisi wedi cynhyrchu cyllid i'r Cyngor ail fuddsoddi mewn tai lleol yn barod. Yn ôl ystadegau Cyngor Sir Ynys Môn yn y flwyddyn 2022 i 2023 casglwyd £696,000 drwy bremiymau Treth Cyngor a gafodd ei neilltuo ar gyfer cynlluniau tai. Fe wnaeth hyn arwain at 28 o aelwydydd yn derbyn grant i brynu eu cartref cyntaf a helpu ariannu swydd swyddog tai gwag.

Mae mwy o wybodaeth ynghylch polisiau ail gartrefi a chartrefi gwag hir dymor Cyngor Sir Ynys Môn **i'w chanfod yma**.

CYMORTH

Mae amrywiaeth o fentrau a chynlluniau ar y gweill ar Ynys Môn i ehangu'r ddarpariaeth tai yno. Mae'r rhain yn cael eu harwain yn bennaf gan Gyngor Sir Ynys Môn ar y cyd ag asiantaethau tai o'r ardal. Mae nifer o'r cynlluniau hyn wedi eu targedu yn benodol at sicrhau tai fforddiadwy digonol i bobl leol. Os ydych yn symud yn ôl i'r ardal neu'n symud yno am y tro cyntaf, gall eich cymhwysedd ar gyfer y cynlluniau hyn amrywio a bod yn ddibynnol ar eich cysylltiadau blaenorol â'r ardal. Mae'n werth astudio'r cynigion sydd ar gael er mwyn gweld os ydych yn cymhwyso ar gyfer y gwahanol gynlluniau a pha un sy'n gweithio orau i chi.

Cynllun Prynu Cartref Ynys Môn

Mae Cymorth i Brynu yn bolisi cenedlaethol yng Nghymru wedi'i ariannu ar y cyd gan Lywodraeth Cymru a chynghorau sir. Ar Ynys Môn fe adnabyddir y cynllun fel 'Cynllun Prynu Cartref Ynys Môn' ac fe'i gweinyddir gan Tai Teg. Amcan Prynu Cartref Ynys Môn yw cefnogi unigolion a theluoedd i berchnogi eu tai eu hunain drwy gynllun rhannu ecwiti gyda'r Cyngor. Mae'r Cyngor yn darparu amrywiaeth o fenthyciadau a rhaglenni rhannu ecwiti i bobl, sy'n amrywio yn ôl anghenion a chyllid gwahanol unigolion. Nod y cynllun yw cynorthwyo pobl sydd â chynilon cyfyngedig i brynu tŷ y bydd y Cyngor yn eiddo ar gyfran ohono hyd nes bod y ddyled i'r Cyngor yn cael ei had-dalu.

Uchafswm y cymorth ariannol a ddarperir gan Gyngor Sir Ynys Môn yw 30% o werth yr eiddo cymwys. Mae hyn wedi'i gyfyngu i uchafswm o £75,000 oni bai y cytunir fel arall. Uchafswm pris prynu'r eiddo fydd £250,000. I ganfod mwy o wybodaeth ynghylch y cynllun ac i wirio os ydych yn gymwys ar ei gyfer, **dilynwch y ddolen hon i wefan Tai Teg.**

I ddysgu mwy am gynlluniau tai Cyngor Ynys Môn ewch **i dudalen gwe adran tai y Cyngor.** I ddysgu mwy am bolisiau tai y Cyngor, **dilynwch y ddolen hon.**

Gwerthwyr tai yn Ynys Môn:

-
-
-
-

SWYDDI A CHYFLEOEDD GWAITH

Mae amrywiaeth helaeth o swyddi mewn nifer fawr o sectorau ar Ynys Môn ac mae'n lle gwych i ddechrau a datblygu gyrfa neu sefydlu a thyfu busnes. Yn yr adran hon ceir gwybodaeth am swyddi yn yr ardal a dolenni defnyddiol i chi ddechrau edrych am swydd.

Adran Swyddi a Gyrfaoedd Cyngor Sir Ynys Môn

Mae adran swyddi a gyrfaoedd y Cyngor yn lle da i ddechrau wrth edrych am waith a chymorth i hyfforddi a ffeindio gwaith.

Yno gallwch ganfod:

-
-
-
-

Hwb Menter

Mae'r Hwb Menter yn brosiect sy'n cael ei redeg gan Menter Môn er mwyn helpu unigolion i ddechrau busnes yn ardaloedd Gwynedd ac Ynys Môn. Cartref y prosiect yw M-Sparc yng Ngaerwen a Hwb Arloesi Porthmadog. Maent yn gallu darparu gofodau gweithio a chefnogaeth i unrhyw fusnes mewn unrhyw sector. I ddysgu mwy **ewch i wefan Hwb Menter.**

Môn CF

Mae **Môn CF** yn elusen ac yn gwmni sy'n eiddo i bobl Ynys Môn. Fe'i sefydlwyd yn y lle cyntaf i wasanaethu ardaloedd difreintiedig yr Ynys, ond bellach mae'n helpu pobl ar draws yr Ynys i ganfod hyfforddiant galwedigaethol a gwaith. Maent yn helpu i wella cyflogadwyedd, cymorth wrth sefydlu busnesau ac yn darparu hyfforddiant i unigolion a gweithluoedd Ynys Môn. I ddysgu mwy am yr hyn maent yn ei ddarparu a'r cyfleoedd sydd ar gael, **ewch i'w hadran cymorth cyflogaeth.**

Rhai o gyflogwyr Ynys Môn

ADDYSG A GOFAL PLANT

Addysg

Fel y nodwyd yn **Adran 2** mae modd canfod ysgolion lleol i'r ardal yr ydych yn bwriadu symud iddi drwy ddilyn **y ddolen hon i wefan 'Fy Ysgol Leol' Llywodraeth Cymru**. Gallwch hefyd ddefnyddio'r wefan i ganfod manylion cyswllt ysgolion unigol ynghyd ag adroddiadau Estyn.

Mae modd canfod gwybodaeth ynghylch ysgolion a dysgu ar Ynys Môn drwy ymweld â **gwefan Cyngor Sir Ynys Môn**. Yno gallwch ganfod manylion ynghylch:

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Gofal plant

Mae'r ddarpariaeth gofal plant sydd ar gael i chi yn amrywio o ardal i ardal. Ffordd dda o ddarganfod pa wasanaethau sydd ar gael i chi yw defnyddio'r **Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd lleol** gan Lywodraeth Cymru i ganfod gwybodaeth am ofal plant yn eich ardal chi.

I ganfod gwybodaeth am ofal plant **dilynwch y ddolen hon i wefan Cyngor Sir Ynys Môn**. Yno gallwch ganfod manylion ynghylch:

- **Gwasanaeth Ieuenctid Ynys Môn**: Mae 14 o glybiau ieuenctid ar draws Ynys Môn i bobl ifanc rhwng 11 ac 16 oed gymdeithasu.
- **Gofal plant**
- **Teulu Môn**: Pwynt cyswllt cyntaf Cyngor Sir Ynys Môn ar gyfer gwasanaethau gofal cymdeithasol.
- **Cefnogaeth i rieni**
- **Help i blant ag anableddau**

Canolfannau Iaith

Mae gan Ynys Môn ganolfannau trochi iaith ar gyfer plant sy'n symud i'r ardal sydd eisiau derbyn addysg Gymraeg ond nad ydynt yn rhugl yn yr iaith. Mae dwy ganolfan iaith o'r math hwn ym Môn, **Canolfan Iaith Moelfre** ar safle Ysgol Gymunedol Moelfre a **Chanolfan Iaith Cybi** ar safle Ysgol Cybi. Mae'r ddau safle'n darparu ar gyfer plant rhwng 7 a 11 mlwydd oed. Gallwch ddysgu mwy drwy ymweld â **gwefan Canolfannau Iaith Môn**.

Tu allan i'r ysgol

Mae lluo o weithgareddau a digwyddiadau yn cael eu trefnu i blant a phobl ifanc ym Môn. Mae **tudalen Chwarae Cyngor Sir Ynys Môn** yn gyflwyniad da i'r holl weithgareddau sydd ar gael i blant yn y sir.

Mae'r **Mentrau Iaith, yr Urdd** a'r **Clybiau Ffermwyr Ifanc** yn cynnig ystod eang o brofiadau i blant gael cymdeithasu a chwrdd â ffrindiau newydd drwy gyfrwng y Gymraeg.

- **Menter Iaith Môn**: Darparu trawstoriad o weithgareddau sy'n cefnogi ymdrechion i gynnal y Gymraeg yn lleol.
- **Yr Urdd**: Mae gan yr Urdd dros 3000 o aelodau ar Ynys Môn, ac yn cynnig rhaglen o weithgareddau amrywiol i blant a phobl ifanc o bob oedran.
- **Clybiau Ffermwyr Ifanc**: Mae 6 clwb Ffermwyr Ifanc yn Ynys Môn sef Bodedern, Dwyran, Llangefni, Llangoed, Penmynydd, Rhosybol. Gallwch ddysgu mwy am yr hyn sydd ganddynt ar y gweill drwy ymweld â'r **grŵp Facebook**.
- **Clybiau drama a cherdd**: Mae amrywiaeth o glybiau drama a cherdd i bobl ifanc eu mwynhau ar Ynys Môn gan gynnwys **Theatr Ieuenctid Môn** a **Gwneud.Make.Do** sef clwb comedi i bobl ifanc.
- **Clwb Sparci, M-Sparc**: Clybiau dysgu STEM i blant a phobl ifanc sy'n cynnal sesiynau ar amrywiaeth eang o bynciau diddorol. I ganfod digwyddiadau Clwb Sparci, **dilynwch y ddolen hon**.

IECHYD A GOFAL

Fel y nodwyd yn **Adran 2**, y ffordd orau o ddod o hyd i wybodaeth am y ddarpariaeth iechyd yn eich ardal yw drwy dudalen '**Gwasanaethau yn agos atoch chi**' GIG Cymru. Mae hwn yn fan cychwyn gwych wrth fynd ati i asesu'r gwasanaethau sydd ar gael yn Ynys Môn a thu hwnt.

Gofal cymdeithasol

Mae **adran gofal cymdeithasol a lles gwefan Cyngor Sir Ynys Môn** yn adnodd da iawn ar gyfer gwbyodaeth ynghylch gwasanaethau. Yno gallwch ganfod gwbyodaeth ynghylch holl wasanaethau gofal a lles y Cyngor gan gynnwys:

-
-
-

Teulu Môn

Teulu Môn yw pwynt cyswllt cyntaf Cyngor Sir Ynys Môn ar gyfer gwasanaethau gofal cymdeithasol. Mae Teulu Môn yn cynnig gwbyodaeth ynghylch ystod eang o faterion gan gynnwys gwasanaethau arbenigol plant, iechyd galwedigaethol, a gofal.

Prosiect Adferiad

Mae Prosiect Adferiad yn brosiect cwnsela sy'n cael ei ddarparu gan Teulu Môn i deuluoedd sy'n profi problemau bach i ganolig gyda'u hiechyd meddwl. **Dysgwch fwy yma.**

Cadw'n iach

Mae **adran Hamdden, Chwaraeon ac Iechyd gwefan Cyngor Sir Ynys Môn** yn rhoi trosolwg da o'r gwasanaethau a chyfleusterau iechyd a hamdden sydd ar gael ym Môn gan gynnwys canolfannau hamdden a chyfleusterau cymunedol.

Môn Actif

Môn Actif yw'r enw ar frand y Cyngor ar gyfer gweithgareddau hamdden, ac fe allwch ddysgu mwy **drwy fynd i'r dudalen Facebook** lle gallwch ddilyn y newyddion diweddaraf. Gallwch hefyd archebu dosbarthiadau ffitrwydd a nofio drwy **borth Môn Actif.**

Mae'r Cyngor wedi creu map rhyngweithiol o'r holl gyfleusterau cymunedol maent yn eu darparu, ac fe allwch edrych i weld pa wasanaethau sydd ar gael ym mhle drwy ddilyn y ddolen hon i weld eu **cyfeirlyfr adeiladau cymunedol.**

Canolfannau Hamdden

Canolfannau Hamdden: Mae'r Cyngor yn rhedeg 4 canolfan hamdden ar Ynys Môn:

Cadw'n heini

Dyma restr o gampfeydd eraill a chlybiau cadw'n heini lleol.

DIGWYDDIADAU CYMDEITHASOL A'R IAITH GYMRAEG

Mae Ynys Môn yn ardal ag iddi fywyd cymdeithasol bywiog, diwylliant ffyniannus gyda'r Gymraeg yn rhan bwysig ohoni, a digon o weithgareddau o bob math i ddiddanu pobl o bob oedran.

Mae **gwefan Croeso Môn** yn lle da i ddechrau edrych am bethau i wneud a gweld, gyda gwybodaeth am bob math o weithgareddau a digwyddiadau gan gynnwys teithiau cerdded a beicio, cyfleoedd chwaraeon a hamdden, a pha draethau sydd orau ar gyfer crwydro a nofio.

Dyma restr o ddolenni o atyniadau a gweithgareddau ar Ynys Môn i chi fwrw golwg arni:

Cyffredinol

-
-
-
-

Celfyddydau

-
-
-
-
-

Clybiau Chwaraeon

I ganfod pa glybiau ac adnoddau chwaraeon sydd ar gael yn yr ardal, dilynwch y dolenni isod i ffeindio rhestr gyflawn:

-
-
-
-
-

Atyniadau a Gweithgareddau

-
-
-
-
-
-

Mentrau Cymunedol

-

llwyddonlleol2050.cymru

**LLWYDDO'N
LLEOL 2050**

ARFOR
CREU GWAITH - CEFNOGI'R IAITH

Ariennir gan
Lywodraeth Cymru
Funded by
Welsh Government